

ORGANİK ÜRETİM SÜRECİNDE ORGANİK 1.0'DAN ORGANİK 3.0'A GEÇİŞ ve ORGANİK 3.0'IN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Mehmet MARANGOZ¹ & Elif Hasret KUMCU²

Öz

Organik tarım ve organik üretim tarihsel süreç içerisinde büyük gelişmeler göstermiş ve bugün yeni bir aşamaya gelinmiştir. Bu yeni aşamanın adı Organik 3.0, olarak belirlenmiştir. Organik üretimin tüm devletlerin ana politik hedeflerinden biri haline gelmesi, globalleşen dünyada organik üretim söz konusu olduğunda ağların kurulması amaçlanmaktadır. İnsan sağlığının korunması, hayvan refahının sağlanması, çevrenin korunması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesi, tarım uygulamalarının sürdürülebilir hale gelmesi gibi ortak küresel amaçlar doğrultusunda hareket edilmesi gerektiğini savunur. Temel hedef gezegenimiz üzerinde yaşayan tüm varlıkların ve doğal kaynakların korunmasıdır.

Organik tarım ve organik üretimin tarihsel süreç içindeki bu gelişimine web ortamındaki gelişmeler gibi organik 1.0, organik 2.0 ve organik 3.0 ismi verilmiştir. Bu çalışmada organik tarım ve organik üretimin tarihsel süreçleri, Organik 1.0, organik 2.0, organik 3.0 olarak ele alınmakta ve organik 3.0 sürecinin oluşturması beklenen etkiler açıklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Organik tarım, Organik 1.0, Organik 2.0, Organik 3.0.

TRANSFORMİNG FROM ORGANIC 1.0 TO ORGANIC 3.0 IN THE PROCESS OF ORGANIC PRODUCTION AND ITS FUNDAMENTAL CHARACTERISTICS

Abstract

Organic agriculture and organic production have shown great progress in the historical process and today they have come to a new stage. The name of this new step is called "Organic 3.0". The fact that organic production is one of the main political goals of all states which aimed to establish networks in the globalizing world. This movement focus on a number of important issues such as moving with common global goals; protecting human health, ensuring animal welfare, protecting the environment, encouraging the use of renewable energy, sustainable agricultural practices and preparing an innovative infrastructure. The main goal is to protect all living things and natural resources on our planet.

This development of organic agriculture and organic production in the historical process has been called organic 1.0, organic 2.0 and organic 3.0, like the developments on the web. In this study, the historical processes of organic farming and organic production, Organic 1.0, Organic 2.0, Organic 3.0 processes were taken and the expected impacts of organic 3.0 process are defined as descriptive.

Key Words: Organic Agriculture, Organic 1.0, Organic 2.0, Organic 3.0.

1 Prof. Dr. , Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, e-posta: mehmetmarangoz@mu.edu.tr

2 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, e-posta: elifhasret1981@gmail.com

GİRİŞ

Organik tarım ve organik üretim günümüzde gittikçe yaygınlaşan bir tarımsal üretim yöntemidir. Organik tarımın ilk çıkışı ve öncülerinden başlayarak tarihsel süreç içinde kat ettiği yol, günümüzde geldiği nokta ve gelecekte planlanan etkileri konusu farklı şekillerde ele alınmıştır. Bu çalışmada farklı bir sistemle, Organik 1.0, Organik 2.0 ve Organik 3.0 olarak incelenmiştir.

Konvansiyonel üretim yöntemleri, kimyasal ilaçlar, hormonlar, pestisitler, genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) gibi kullanılan girdilerin yol açtığı zararları ilk fark edenler öncüler (kanaat önderleri) olmuştur. Öncülerin manevi yönleri güçlü, doğa ile sıkı bağları olan ve felsefi bir bakış açısı ile doğaya yaklaşan insanlar oldukları ilk bakışta ortak özellikleri olarak göze çarpmaktadır. Doğayı insan ile bir bütün olarak değerlendiren öncüler insanın yaptığı her değişikliğin, her tahribatın yine insana döneceğinin farkında olarak bu çalışmalarını başlatmışlardır. Buldukları bölgelerdeki geleneksel tarım yöntemleri ve yerel bilgelik unsurları ile üretim yöntemlerini geliştirmişlerdir. Organik tarım ve organik üretimdeki bu bakış açısı ve uygulamalar organik 1.0 olarak adlandırılmıştır.

Öncülerin felsefi bakış açıları ile temellenen bu süreç standartların oluşturulduğu, yasal düzenlemelerin gerçekleştirildiği ikinci bir süreç ile devam etmiştir. Bu süreç organik 2.0 olarak adlandırılan süreçtir. Ancak zaman içerisinde yasal düzenlemelerin, standartların da yeterli olmadığı anlaşılmıştır ve organik 3.0 olarak adlandırılan, insanoğlunun doğanın bir parçası olduğu düşüncesinden yola çıkarak birleştiren bütünleştiren sürdürülebilir bir anlayışla organik üretim uygulamalarının gerçekleştirilmesi fikri ortaya çıkmıştır. Ülkeler ve insanlar arasındaki sınırların kaldırılması, ağların kurulması hedeflenmiştir. Şefkat içeren bir yaklaşım ile üretim yapılması amaçlanmaktadır. Doğadaki mükemmeliyeti bozan, kirlen etmenlerin ortadan kaldırılması, hava, su ve toprağın korunması, hayvan refahının korunması ön plandadır. Toprağın, suyun, havanın sağlıklı olması, hayvanların refah içinde olması, besinlerin sağlıklı olmasını o da beraberinde insanın sağlıklı olmasını getirecektir. Gezegeenin korunmasının ve gelecek kuşakların sağlığının korunmasının bu süreçle ilgili olduğu değerlendirilmektedir.

1. ORGANİK 1.0'DAN ORGANİK 3.0'A GEÇİŞ SÜRECİ

Organik tarımın ve organik üretimin gelişim süreçleri web ortamındaki gelişim süreçlerine verilen isimlere benzer şekilde 1.0, 2.0 ve 3.0 şeklinde isimlendirilmiştir. Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM) tarafından organik tarım ile ilgili tartışmaların yapılandırılması ve yayımlaması ile birlikte süreç isimleri kullanılmaya başlanmıştır. Organik üretim süreçlerini kısaca özetlemek gerekirse 1.0 öncüler, 2.0 standartlar ve 3.0 küresel dönüşüm şeklinde ifade edilebilir.

1.1.Organik 1.0

Organik 1.0, yirminci yüzyılın başında birçok önemli çalışmaların yapıldığı bir dönem olmuştur. Örneğin, organik tarım uygulamalarını etkileyen ilk bilim alanlarından biri 1900'lü yılların başında geliştirilen "*tarımsal bakteriyoloji*"dir. Bilim adamları tarafından

azot tespit eden bakterilerin keşfedilmesi toprak verimliliğinin biyolojik yönleri, toprak faunası ve toprağın organik maddesi hakkında çok önemli bilgiler sağlamıştır. Toprak verimliliği açısından yararlı olduğu düşünülen tarımsal önlemler alınmıştır, örneğin; çiftlik gübresi kullanımı desteklenmiştir, kompost yapımına önem verilmiştir. Toprağın daha az işlenmesine yönelik uygulamalar tercih edilmiş ve yeşil gübre kullanımı tarıma dahil olmuştur. Biyodinamik tarım konusunda çalışmalar yapılmıştır. Biyodinamik tarım için çeşitli yerlerde (Örneğin, Jama, İsveç, Darmstadt ve Almanya gibi) araştırma enstitüleri kurulmuştur (Rahmann vd., 2016, s. 172). Organik 1.0 konvansiyonel üretim yöntemleri ile üretimde bir yanlışlık olduğunu artık tohumların ve gıdanın eskisi gibi olmadığını ilk fark eden ve bunu yüksek sesle ilk dile getirenlerin oluşturduğu dönemdir.

Organik hareket, yaklaşık 100 yıl önce, yaşadığımız hayat, yediğimiz yiyecek, bu yiyeceği üretme şeklimiz, sağlığımız ve gezegenin sağlığı arasındaki bağlantıları gören öncüler tarafından başlatılmıştır. Bazı organik öncüler arasında, Japonya'dan Masanobu Fukuoka, Hindistan'dan Bashkar Save, Almanya'dan Rudolf Steiner, Meksika'dan Efraim Hernandez Xolocotzi, Fransa'dan Raoul Lemaire, Amerika'dan Rachel Carson, Avustralya'dan Bill Mollison, Almanya'dan Hans-Peter Rusch, İngiltere'den Albert Howard, Brezilya'dan Anna Primavesi, İsviçre'den Hans ve Maria Müller, İngiltere'den Eve Balfour, Amerika'dan Jerome Rodale gösterilebilir. Geriye dönüp bakıldığında bir yüzyıl sonra organik hareketin ilk aşaması Organik 1.0 olarak adlandırılmıştır (Arbenz, Gould, & Stopes, 2016, s. 200). Bu hareketin dünyanın birçok yerinde yaklaşık aynı zaman dilimlerinde ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Öncüler aynı zamanda çalışmalarını birbirlerini etkilemiş ve yeni çalışmalara yol açmışlardır. Bu öncülerden bazıları ve çalışmalarını aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Albert Howard: Organik tarımın babası olarak da tanınan öncülerin başında Albert Howard gelmektedir. Medeniyetlerin çökmesi ve yükselmesi ile tarımsal uygulamaları arasındaki ilişkileri araştırmıştır. İngiltere'de doğmuş ve Cambridge'de eğitim görmüştür ancak bir süre sonra eşikle birlikte Hindistan'a yerleşmiştir. Hindistan'da yerel çiftçilerin yetiştirme yöntemlerini gözlemlemiştir. Toprağa iade edilen besinleri yani kompostlama yöntemini orada öğrenmiştir. Öğrendiği bilgileri Toprak Derneği ve Rodale Enstitüsü aracılığı ile yaymıştır (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/sir-albert-howard, Erişim Tarihi: 14 Nisan 2018). Howard 26 yıl Hindistan'da yaşamıştır. 1943 yılında kompostlama, toprak verimliliği gibi kavramları açıklayan ve organik tarımı tarif eden "Tarımsal Ahit" kitabını yayımlamıştır. Geri dönüş yasası olarak adlandırdığı, organik atıkların toprağa geri dönmesi gerektiği tezini şiddetle savunmuştur. Kompostlama fikri Çin, Japonya ve Korede de biliniyordu. Çinlilerin sağlıklı yaşam için toprağı sağlıklı tuttukları bunun için de toprağa ait olanı toprağa geri verdikleri bilinmektedir. Toprağın sağlığı, bitkilerin, hayvanların ve insanların sağlığı anlamına gelmektedir. Howard toprak verimliliği, toprak mikrobiyolojisi ve bakteriler üzerinde çalışmalar yapmıştır. Bitkiler mikroorganizmalar ve böcekler yardımı ile topraktaki humustan ihtiyaçları olan organik azotu emerek sağlıklı kalmaktadırlar. Amerikalı yayımcı Rodale, Howard'ın yazdıklarını okumuş ve çok etkilenmiştir. Rodale, Howard ile birlikte birçok yayım yaparak organik fikrinin tüm dünyada yayılmasını sağlamıştır (Heckman, 2006, s. 145-147). Howard toprağı yaşayan organizma olarak tanımlamış, birçok çiftçinin ilham kaynağı olmuştur.

Eve Balfour: İngiltere’de organik tarım üzerine faaliyetlerde bulunan Toprak Derneği’nin kurucusudur. Balfour’un 1943 yılında yayımlanmış olan kitabı “Yaşayan Toprak”dır ve aynı zamanda toprak derneğinin kurulmasında da etkili olmuştur. 1930’lu yıllarda çiftçilerden kilise ve din adamları tarafından toplanan gelirler, çiftliklerin mâli durumlarını olumsuz olarak etkilemekteydi. Eve Balfour protestolara katılarak İngiltere Kilisesi’nin karşısında yer almıştır. 1938’de kompost tabanlı organik çiftçilik üzerine kendi topraklarında çalışmalar yapmıştır. Toprak derneği ile birlikte organik tarımın en önemli ve kararlı savunucularından biri olmuştur. 1950’lerde Kuzey Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda ve birçok Avrupa ülkesine geziler yapmış organik tarımla ilgili mesajını iletmış ve destekçileri ile bir ağ oluşturmuştur. IFOAM’un kuruluşunda da yer almıştır (Lady Eve Balfour, Pioneer Organic Farmer, Founder Of The Soil Association Page, www.ladyvebalfour.org, Erişim Tarihi:1 Şubat 2018).

Bhaskar Save: Hindistan’da Bhaskar Save doğal tarımın Gandhisi olarak tanınmaktadır. Save üç kuşak boyunca organik tarım yapan çiftçilerin ilhâm kaynağı olmuştur. Efsane Japon çiftçi Masanobu Fukuoka 1997 yılında Save’nin çiftliğini ziyaret etmiştir. Çiftlik için “Dünya’nın en iyisi, benimkinden bile daha iyi” ifadelerini kullanmıştır. IFOAM tarafından 2010 yılında Save’ye “Yaşam Boyu Başarı Ödülü” verilmiştir. Jüri kendisini “Dünyadaki en seçkin kişiliklerden biri” olarak ilan etmiştir (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/news/2015/10/26/bhaskar-save-acclaimed-gandhi-natural-farming-has-passed-away, Erişim Tarihi:16 Mart 2018). Bhaskar Save’nin Hindistan’ın Gujarat bölgesinde 14 dönümlük bir meyve bahçesi bulunmaktadır. 10 dönümü Hindistan cevizi, 2 dönümü organik mevsimlik tarla bitkileridir. Kalan 2 dönüm ise Hindistan cevizi fidanları yetiştirmek için ayrılmış olan eğitim bölümüdür. Çiftliği özel kılan ise konvansiyonel üretimi tercih eden çiftliklere göre gösterdiği üstünlüktür. Toplam üretim miktarı, ürün kalitesi, ürün lezzeti ve biyolojik çeşitlilik açısından diğer çiftliklerden üstündür. Ayrıca ekolojik sürdürülebilirlik, su tasarrufu, enerji verimliliği ve ekonomik kârlılık açısından da önemli bir üstünlüğe sahiptir. Tek mâliyet hasat sırasındaki emektir. Harici girdi sıfıra yakındır. Bhaskar Save’ye göre çiftlik ve orman bir üniversitedir ve orada öğrenmenin sınırı yoktur. Save’nin tekniği çiftçinin doğaya müdahalesini minimuma indirmektedir. Ona göre insan doğa ile uyum içinde olmalıdır. Doğa mükemmeldir ve herşeyi zaten en mükemmel şekilde yapar. Bir çiftçi tarafından dikilen bir fidan gençken biraz özen ve dikkat gerektirir ama olgunlaştığı anda hem kendine bakar hem çiftçiye bakar. Mevsimlik bitkiler biraz daha fazla özen gerektirir ancak burada önemli olan toprağın sağlıklı olmasıdır ve çeşitliliğin korunmasıdır (Building a world of resilient communities Page, <http://www.resilience.org/stories/2014-02-25/bhaskar-save-the-gandhi-of-natural-farming>, Erişim Tarihi:3 Mart 2018).

Bhaskar Save “Eski, devâsa ormanları kim dikti? Kim arazilere tohum ekti, gübreledi, suladı, zararlılardan korudu, bu dalları eğen çeşit çeşit meyveleri kim verdi? Diye sormaktadır. Save’ye göre her ağacın etrafındaki toprak ağaçla bütündür. Ağacın ihtiyacı olan su, azot, fosfor, potasyum bu topraktadır. Doğa onların ihtiyaçlarını en doğru yerde, toprakta saklar. Ama kibirli ve modern kâşiflerin gözleri kördür. Save şiddet içermeyen tarıma inanır. Ancak şefkat ile tarım yapılabileceğini söyler. Oysa modern teknoloji her düzeyde felaketler yaratmaktadır. Toprağı, suyu ve havayı kirletmektedir. Ormanlar kesilmekte ormanda yaşayan yaratılmışlar öldürülmektedir. Şimdi de acımasızca modern

çiftçiler tarlalara ölümcül zehirler püskürtmektedirler. Doğadaki mikro organizmaları ve böcekleri katletmektedirler. Save'ye göre böcekler, toprağın hayatıdır; toprağı havalandırır, toprağın kalitesini korur, toprağı dönüştürür, bitkileri besler, hiçbir iddiası yoktur, yorulmak bilmeyen küçük bereketli işçilerdir. Oysa bu kimyasallar kaçınılmaz olarak suyu, hayvanları ve insanları zehirler. Save “verimliliği artırmaya çalışıyorum” cümlesi ziraatçıların kibirli cehaletinin bir ürünüdür, der. İnsan tarafından bozulmamış doğa halihazırda en verimli, bereketli ve bolluk içinde olan hâlidir. Bir pirinç tanesi aylar içinde bin tane pirince dönüşürken, hangi verimlilik artışını istiyorsunuz? diye sormaktadır. Bhaskar Save'ye göre doğal çiftçiliğin dört temel prensibi vardır. *Birincisi*, tüm canlılar eşit yaşam hakkına sahiptir. Bu nedenle tarım şiddet içermemelidir. İkinci prensip, doğadaki her şey yararlıdır ve yaşamın içinde bir amaca hizmet eder. Üçüncüsü; çiftçilik doğaya ve diğer yaratılmışlara hizmet etmenin kutsal bir yoludur, para odaklı bir iş değildir, açgözlülük yapılmamalıdır. *Dördüncü prensip*; insanlar olarak sadece yetiştirdiğimiz ürünlerin meyvelerini ve tohumlarını kullanma hakkına sahibiz, bunlar da biokütlenin yaklaşık %5-15'ini oluşturur. Geri kalan %85-95'lik kısım toprağı geri dönmelidir. Toprak verimliliğini kaybetmemelidir. Ancak bu ritüel uygulanırsa dışarıdan hiçbir şeye gerek yoktur (Building a world of resilient communities Page, <http://www.resilience.org/stories/2014-02-25/bhaskar-save-the-gandhi-of-natural-farming>, Erişim Tarihi:3 Mart 2018). Bhaskar Save tarımda her türlü şiddete karşı olduğu için tarımın Ghandisi olarak nitelendirilmiştir.

Jerome Irving Rodale: Rodale Enstitüsü'nün kurucusu olan Jerome Irving Rodale organik tarımın öncülerindedir. Sir Albert Howard'ın kitaplarından faydalanmış birlikte yayımlar yapmışlardır. Amerika'da organik tarımı savunmuştur. Pestisitler olmadan sürdürülebilir organik tarımın yapılabileceğini savunan çok sayıda yayım yapmıştır (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/jerome-irving-rodale, Erişim Tarihi:1 Nisan 2018). Rodale ünlü bir iş adamı ve yayımcı olmasından dolayı organik fikrinin tüm dünyaya yayılması konusunda çok ciddi katkısı bulunmaktadır.

Rudolf Steiner: Pek çok farklı alanda çalışmaları ile ünlü Rudolf Steiner aynı zamanda biyodinamik tarım konusunda çalışmalar yapmıştır. Steiner, insandaki ruhaniyetin evrendeki maneviyata rehberlik ettiğini söyler (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/rudolf-steiner, Erişim Tarihi:25 Mart 2018). Çiftçiler; ürettikleri ürünlerin eski lezzetinin olmadığını, toprağın bozulduğunu ve kalitenin düştüğünü fark etmiş çözüm arayışına girmişlerdir. Toprak sahipleri ve gıda üreticileri biraraya gelerek Rudolf Steiner'den bu konuda rehberlik istemişlerdir. Steiner 1924 yılında Polonya'da doğa ve bütüncül tarımı anlamak ve uygulamak üzerine bir kurs açmıştır. Kursta sekiz farklı seminer düzenlenmiştir. Tohum üretimi, tarım, hayvancılık gibi pratik konuların yanı sıra toprağın yaşayan bir organizma olduğu, gökyüzü, güneş ve ayın hareketleri de dahil olmak üzere bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği anlatılmıştır. Steiner mineral gübre kullanımı ve konvansiyel tarıma karşı olduğunu seminerlerinde ısrarla vurgulamıştır. Bu kursta anlatılanlar daha sonra kitap haline getirilmiş ve biyo-dinamik tarımın temelleri atılmıştır. Steiner'in ölümünden sonra kitabından yola çıkılarak anlamı Yunan mitolojisinde toprak ve bereket tanrıçası olan “Demeter” isimli birlik kurulmuştur. Biyodinamik üretim metodu ile üretim yapan işletmeler Demeter tarafından sertifikalandırılmaya başlanmıştır. Bir dönem Naziler tarafından yasaklansa da 1946'dan sonra faaliyetlerine

devam etmiştir. Almanya’da 1997 yılında uluslararası Demeter ağı kurulmuştur (Tarım, Gastronomi, Turizm, Sağlık, Kültür, Yaşam Dergisi, www.apelasyon.com/yazi/754-rudolf-steiner-antroposofi-ve-biyolojik-dinamik-tarim, Erişim Tarihi: 4 Mart 2018). Steiner, multidisipliner bir tarım üretim metodu geliştirmiştir. Steiner tarıma bütüncül, felsefi bir yaklaşım getirmiştir.

Masanobu Fukuoka: Efsanevi Japon olarak da tanınan Masanobu Fukuoka Japonya’da yaşayan bir çiftçidir. Mikrobiyoloji üzerine eğitim almıştır. 25 yaşında yakalandığı şiddetli zatürre neticesinde ölümden dönen Fukuoka manevi bir dönüşüm yaşamıştır. İnsanların doğanın bir parçası oldukları halde doğadan ayrıldıklarını, kendi yıkımlarını hazırlayan boş bir hevesle hayatı kontrol etmeye giriştiklerini anlatmaktadır. Araştırmalarını sonlandırdıktan sonra Sikoku adasındaki çiftliğinde yetiştiricilik ile uğraşmıştır. İlaç, gübre vs. hiçbir dış girdi olmaksızın küçük ölçekli bir tarım sistemi geliştirmiştir. Fukuoka sistemini tanımlarken organikten bir adım ötesi şeklinde anlatmıştır (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/masanobu-fukuoka, Erişim Tarihi:30 Mart 2018).

Fukuoka’ya göre doğal tarımın dört ilkesi bulunmaktadır. *Birinci ilkesi*; toprağı sürmeye gerek yoktur. Toprak işleme işlemini kendi kendine zaten yapar. Kökler, mikroorganizmalar ve solucanların çok iyi yaptığı bir işi insanın yapmasına ihtiyaç yoktur. Toprağı sürmek tabiatı kısırlaştırır, yabancı otların yayılmasını sağlar. İkincisi; müdahale edilmediği zaman toprak normal döngüsünü tamamlar ve verimli hale gelir. Fukuoka kimyasal gübre ve hatta kompostun bile toprağı verimsizleştirdiğini savunur. Hazır ilave edilen herşey bir müdahaledir ve verimliliği düşürür. Bitki örtüleri zaten doğal gübredir, döngüleri tamamlanınca çürüyüp toprağı karışır ve toprak verimli hale gelir. Üçüncü ilkesi ise; yabancı otlar ile ilgilidir. Fukuoka tarlaları sürerek yabancı otların derinlerdeki tohumlarının yukarıya çıktığını ve daha kolay yayıldığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla sürmek bir çözüm değildir. Kimyasal tarım ilaçları da toprağı, havayı, suyu zehirleyerek tüm dengeyi bozduğu için kullanılamaz. Fukuoka’ya göre bunlara gerek yoktur çünkü yabancı otlardan tamamen kurtulmaya gerek yoktur. Ekili toprağı ekin sapları atarak ve doğal bitki örtüsü tohumlarından atarak yabancı otları bastırmak mümkündür. Ekim zamanlamasına dikkat ederek başarılı sonuçlar elde edilir. *Dördüncü ilke* haşereler ile ilgilidir. Kimyasal böcek öldürücüler kısa vadede çözüm üretiyor gibi görünse de uzun vadede tehlike yaratmaktadırlar. Fukuoka meyve bahçeleri ve tarla bitkilerinin bir arada bulunduğu bir çiftlik kurmuştur. Bir süre sonra doğal bir dengenin kendiliğinden kurulduğunu gözlemlemiştir. Üstün olan diğerini yemiş ve ekolojik denge sağlanmıştır. Kurbağalar böcekleri, yılanlar kurbağaları yemiştir. Ayrıca haşereler ve hastalıkların en zayıf olana saldırdığını gözlemlemiştir. Bu nedenle sağlıklı olan meyveler çoğalmış ve verim artışı olmuştur (Masanobu Fukuoka’s book Page by Larry Corn, www.onestrawrevolution.net/one_straw_revolution/masanobu_fukuoka.html, E.T:5.02.2018).

Fukuoka ekin sapı devrimi kitabında bahsettiği gibi düzenli olarak sırayla toprağı ekin sapı atmayı bırakmış, rastgele atmıştır ve verimin arttığını gözlemlemiştir. Geleneksel Japon çiftçilik yöntemlerini bırakmış ve doğallığın coşkusu içinde çalışmalarını yürütmüştür. Fukuoka tarlayı sürmeden tohumlarını tarlaya serpmektedir. Tohumları kil ile kaplayarak kuş ve diğer hayvanlardan korumaktadır. Ancak doğal dengeye sarsılmaz

bir inançla bağlı olan Fukuoka hayvanlar aleminde de bir denge olduğunu gözlemlemiş ve bir süre sonra tohumları kille kaplamaktan da vazgeçmiştir. Verimlilikte bir düşüş olmadığını gözlemlemiştir. Fukuoka yaklaşık otuz yıl boyunca üretim yapmıştır. Tarlaları son teknoloji ile üretim yapılan konvansiyonel tarlalardan hep daha verimli olmuştur. Toprak giderek zenginleşmiştir. Fukuoka'nın meyve bahçeleri de çok verimlidir. Meyve ağaçlarını en az budama ile "özenli ihmal" adını verdiği kendi haline bırakma yöntemi ile üretim yapmakta idi. 1975 yılında yazdığı "Ekin sapı devrimi" kitabı çok güçlü mesajlar veren 30 yıllık bir deneyimin kitabıdır. Fukuoka'ya göre insanoğlu aklının cazibesine kapılmış ve doğayı ele geçirmeye kalkmıştır. Ancak bu çok tehlikeli bir yoldur. Kimyasallarla kısa vadede görünen bir bolluk elde etmişlerdir. Ancak uzun vadede doğanın işine karışmak, kimyasallar ve makinelerle müdahale etmek geri tepecektir. Doğanın verimliliği yok olacak, erozyonlar ortaya çıkacak, nehirler, denizler kirlenecek, toprak böcek zehiri ve suni gübreler ile zehirlenecektir. Bereketli ve sağlıklı meyvelerin yerini zayıf melez meyveler alacaktır. Zamanla problem o denli büyüyecektir ki hiçbir kısa vadeli çözüm artık fayda etmeyecektir. Fukuoka'ya göre insanoğlu doğadan üstün olduğu yanılgısına kapılmıştır ve bu yanlış düşünceden vazgeçilmeden gerçek bir çözüm bulunamayacaktır. Tamamen bakış açısı değiştirilmelidir. Fukuoka'nın temel fikri budur. Fukuoka ya göre asıl suçlu mükemmel bir estetik algısına göre şekillenmiş meyve ve sebze arzulayan ve bunları her mevsim arzulayan tüketicilerdir. İroni ise şekil kaygısı ile tüketiciler lezzetsiz ve besin değeri olmayan gıdalar satın almaktadırlar. Fukuoka'ya göre; modern insanoğlu doğa ve Tanrı ile arasındaki bağları yitirmiş, samimiyetini kaybetmiş gitgide yaygınlaşan bir manevî çürüme içindedir (Masanobu Fukuoka's book Page by Larry Corn, www.onestrawrevolution.net/one_straw_revolution/masanobu_fukuoka.html, E.T:5.02.2018).

Yukarıda organik üretime ilişki olarak kısaca bazı öncülerin çalışmaları açıklanmıştır. Bu açıklamalara bağlı olarak organik 1.0 ve süreci ile ilgili olarak kısaca şu değerlendirmeleri yapabiliriz;

- Öncüler farklı coğrafyalarda yaklaşık aynı zaman dilimlerinde çalışmalar yapmışlardır. Bu süreç 1900'lü yılların başından itibaren 1970'lere kadar olan süreci kapsamaktadır.
- Öncülerin genel olarak spiritüel bir yönleri olduğu göze çarpmaktadır. Doğaya yaklaşımları multidisipliner bir anlayışla gerçekleşmiştir. Felsefi bir bakış açısı ile doğaya yaklaşmışlardır. İnsanın doğa ile bir bütün olduğu fikrinden yola çıkarak çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir.
- Öncüler, konvansiyonel üretimin ortaya çıkardığı sorunları ilk fark eden ve düzeltmeye çalışan insanlardır.
- Organik kelimesi yaygın olarak kullanılmamaktadır. Yerel uygulamalar ve geleneksel bilgelik ile üretim yapılmıştır.
- Toprağın yapısı, bakteriler, toprakta yaşayan böcekler ve diğer organizmalar ile ilgili yapılan çalışmalar neticesinde toprağın yaşayan bir organizma olarak kabul

edilmesi gerektiği fikrinde birleşmişlerdir.

Organik 1.0 ile ilgili yukarıda kısaca açıklanan genel yaklaşım ve uygulamalar ile farklı birçok ülkede organik üretim üzerine çalışmalara başlanmış ancak henüz genel ve ortak bir standart belirlenememiş ve yasal altyapı kurulamamıştır. Organik 1.0 sürecinde ortaya çıkan öncülerin birbirlerini etkilemesi, birlikte yapılan çalışmaların çoğalması ve yayımların ortaya çıkması ile birlikte organik birlikler ve dernekler ortaya çıkmıştır. Organik birlikler birçok alanda ortak çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Bu birliklerin kurdukları ağ neticesinde IFOAM çatı örgüt olarak ortaya çıkmıştır. IFOAM'un ortaya çıkışı ile birlikte yasal altyapı ve standartlar için gerekli çalışmalar hızlanmış ve dünya çapında geçerli kurallar belirlenmiştir.

1.2.Organik 2.0

Organik tarım konusunda araştırma yapan enstitü, dernek, birlik ve kooperatif gibi merkezler kurulmuştur. İlk kurulan merkezlere örnek olarak; 1947'de Pensilvanya (ABD)'de kurulan Rodale Enstitüsü, 1950'de Almanya'nın Darmstadt kentinde kurulan Biyodinamik Araştırma Enstitüsü, 1974 yılında İsviçre'nin Oberwil kentinde kurulan Organik Tarım Araştırma Enstitüsü verilebilir. Ayrıca İsviçre merkezli Frankfurt, Almanya, Avusturya ve Viyana'da şubeleri bulunan Frick; 1976'da Hollanda'nın Driebergen kentinde kurulan Louis Bolk Enstitüsü, 1982'de Newbury'de kurulan Büyük Çiftlik Araştırma Merkezi ve 1986'da Norveç'in Tingvoll kentinde kurulmuş olan Norveç Organik Tarım Merkezi bunlara örnek olarak gösterilebilir (Rahmann vd., 2016, s. 173).

Fransa'nın Versailles kentinde yapılan bir toplantıda Doğa ve İlerleme derneğinden Roland Chevrier Organik Tarım Hareketlerini bir çatı altında toplamak ve koordineli bir organik hareket başlatmak istiyordu. Bu vizyonu gerçekleştirebilmek için İngiltere Toprak Derneği'nin kurucusu Lady Eve Balfour, İsveç Biodinamik Derneği'nden Kjell Arman ve Rodale Enstitüsü'nden Jerome Goldstein'i Uluslararası Organik Tarım Federasyonu'nu kurmak için davet etmiştir. Öncülerin katılımı ile Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM) 1972 yılında kurulmuştur. Şu an 120'den fazla ülkeden 1000'den fazla birlik IFOAM üyesidir (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/about-us/history, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2018).

IFOAM'un kuruluşuyla 1970'lerin başında Organik 2.0 ortaya çıkmıştır. İzleyen yıllarda, üretim ve işleme standartları geliştirilmiş ve sertifikasyon planları dünyadaki organik organizasyonlar tarafından tanıtılmıştır. Organik talepler çok ayrıntılı olarak düzenlenmiş ve resmi tüzük ilk kez 1980'lerde Avrupa'da ve ABD'de tanıtılmıştır. 2016'ya kadar Afrika, Amerika, Asya, Avrupa ve Okyanusya'daki 87 ülke organik düzenlemeleri uygulamıştır. İnceleme ve sertifikasyon yoluyla organik standartlar ve kontrol, tüketicilerin ve politika yapımcıların güvenini kazanmıştır (Arbenz vd., 2016, s. 200). IFOAM tarafından organik tarımın standartları yasal bir zemine kavuşturulmuştur.

Belirlenen standartlar organik tarımın tüm faaliyetlerini küresel ölçekte geleceğe taşımak ve dünyaya katkı sağlamak amacı taşımaktadır. Gıda insanoğlunun temel gereksinimi olduğu için tarım çok önemlidir. Tarım tarihsel süreç içinde kültürel değerleri

ve toplumsal kodları da içinde barındırır. Organik tarım ilkeleri üretimin ilk aşamasından itibaren, her aşamada toprağın, suyun, bitkilerin ve hayvanların korunduğu bir sistemi desteklemektedir. Bu ilkeler insanoğlunun yaşadığı çevre ile kurduğu ilişkiler ve gelecek kuşakların kaderini nasıl etkilediği ile ilgilidir. Sağlık ilkesi, Ekoloji ilkesi, Adalet ilkesi ve Özen ilkesi organik tarımın gelişmesi için rehberlik etmektedirler (Website of IFOAM, www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture, Erişim Tarihi: 5 Ocak 2018).

Sağlık İlkesi: Sağlık İlkesine göre insan sağlığı ile toprak, hayvan ve ekosistemin sağlığı birbirinden ayrı tutulamaz. Sağlıklı bir ekosistem sağlıklı ürünler verir. Sağlık, hastalıklardan kurtulmak anlamını taşımamaktadır. Sağlık; toplumsal, fiziksel, zihinsel ve ekolojik sağlığın korunması anlamını taşımaktadır. Tarımsal üretim sırasında topraktaki en küçük canlıdan başlayarak insanoğlunun ve tüm ekosistemin esenliğini koruyacak şekilde üretim yapılması gerektiğini savunur. Bu nedenle suni gübre, kimyasal ilaç gibi girdilerin kullanımına izin vermez.

Ekoloji İlkesi: Ekoloji ilkesine göre ekolojik sistemler organik tarımın temelini oluşturmaktadır Bitkisel üretimde toprak ekosistemi, hayvansal üretimde çiftliğin ekosistemi, balık ve deniz canlıları için su ekosistemi çok önemlidir. Organik üretimde ekolojik dengenin sağlanması ve korunması esastır. Yerel koşullar, kültür ve yöresel dokulara sadık kalınarak ekolojik denge korunmalıdır. Çevrenin, kaynakların, malzemenin, enerjinin korunması ve geri dönüşümünün sağlanması önemlidir. En düşük girdi ve minimum tüketim sağlanmalıdır. Ortak çevrenin korunması ve herkesin yararlanabilmesi için uygun koşullarda üretim yapılmalıdır.

Hakkaniyet (Adalet) İlkesi: Organik tarımla uğraşan herkes; çiftçiler, işçiler, işleyiciler, dağıtıcılar, tüccarlar ve tüketiciler de dahil olmak üzere üretimin tüm aşamalarında olan taraflar eşitlik, saygı ve adil bir yönetim ile hakkaniyet ilkesini uygulamalıdır. Bu ilke ile herkes için kaliteli, güvenli ve sağlıklı gıda üretimi hedeflenmektedir. Hakkaniyet ilkesi şeffaf ve adil üretim, dağıtım ve ticaretin; doğal kaynakları, toplumsal ve ekolojik adaleti sağlayarak gelecek kuşaklara aktaracak şekilde üretim yapılmasını garanti altına alır.

Özen İlkesi: Özen ilkesi ile uygulanacak yeni teknolojilerin çok dikkatle ve özenle irdelenerek seçilmesi sağlanmaktadır. Organik tarımda uygulamaların geliştirilmesi aşamasında baştan önlemler alınarak, bilimsel bilgiye dayanarak ancak pratik deneyimler, bilgelik, gelenekler ve yerel bilgiler de gözetilerek teknolojik yenilikler uygulanmaktadır. Organik tarım genetik mühendisliği gibi sonuçları öngörülemez teknolojileri doğrudan reddeder.

Avrupa Birliği, Amerika ve Japonya'nın organik tarım mevzuatları tüm dünyada öne çıkan mevzuatlardır. Ayrıca her ülkenin kendi yasal mevzuatları ve uygulamaları bulunmaktadır. Ülkeler bazında yerel farklılıklar mevcuttur. Örneğin Kanada mevzuatı ve Quebec eyaletinin mevzuatı ve uygulamaları birbirinden farklılıklar göstermektedir (Özbağ, 2010, s. 70). Japonya ile organik ürün ticareti yapacak olan çiftlik veya firmanın Japon (JAS) standartlarına uygun üretim yapması ve geçerli bir sertifika alması şartı bulunmaktadır (Özbağ, 2010, s. 71). Avrupa Birliği'ne bağlı ülkelerin Avrupa Birliği

tarafından tanınan ve geçerli kabul edilen bir sertifika firmasından sertifika almış olmaları gerekmektedir (Özbağ, 2010, s. 60). Türkiye, organik tarım mevzuatında uyum yasaları çerçevesinde Avrupa Birliği'nin mevzuatına bağlıdır. Avrupa Birliği'nde geçerli mevzuat Türkiye'de de geçerlidir. Organik tarım mevzuatını yasal olarak kabul eden ülkelerde çiftliklere ve organik üretim yapan firmalara devlet destekleri bulunmaktadır. Organik tarımın yaygınlaştırılması ve tüketici bilincinin artırılması için devletler tarım bakanlıkları vasıtası ile çeşitli projeler geliştirmektedirler. Sertifikasyon şirketleri devlete bağlıdır ve devlet tarafından denetlenmektedir. Organik standartlara uygun üretim yapıp yapılmadığı, sertifikasyon şirketleri tarafından denetlenmektedir. Toprağın organik olmasından başlayarak, üretimin her aşamasının, işleme, ambalajlama, depolama, taşıma da dahil olmak üzere ürünün nihai noktaya ulaşana kadar geçirdiği tüm aşamaların kontrolü akredite olmuş sertifikasyon şirketleri tarafından gerçekleştirilir (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Sayfası, www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Genel-Bilgiler, Erişim Tarihi: 17 Mart 2018). Organik tarım logosu ülkelere göre farklılık göstermektedir. Her ülkenin kendi yasal ve standart organik logosu devletleri tarafından belirlenmiştir. Organik tarımın genel standartları ve çerçevesi çatı organizasyon olan IFOAM tarafından belirlenmiştir. Genel standartlar aynı olmakla birlikte ülkeler bazında bazı farklı uygulamalar da mevcuttur.

Yukarıdaki açıklamalara bağlı olarak Organik 2.0 sürecini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz;

- Organik birlikler bir çatı organizasyon etrafında birleşmişlerdir.
- Organik tarımın geliştirilmesi için bilimsel çalışmaların yapıldığı ve yayımlandığı uluslararası kongreler düzenlenmeye başlamıştır.
- Organik üretimin standartları oluşturulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır.
- Devletler yasal olarak organik tarım ve hayvancılık mevzuatlarını kabul etmişlerdir.
- Organik ürün pazarı oluşmuş ve sürekli büyüyen bir piyasa haline gelmiştir.

Devlet düzenlemeleri tarafından desteklenen güvenilir bir sertifikasyon sistemi geliştirmek için kullanılan Organik 2.0 stratejisi; dünyanın birçok yerindeki birkaç çiftçiden, milyonlarca üreticinin ve tüketicinin bulunduğu, küresel olarak aktif bir sektörün oluşmasını ve sürekli büyümesini sağlamıştır. Bu süreçte organik sektörde birçok olumlu gelişme ve geniş refah sağlanmış olsa da birçok paydaş reformlara ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Üretim ve tüketimin gerçekten sürdürülebilir olabilmesi için bir paradigma değişikliği çağrısında bulunulmuştur. Çevreleriyle, toplumlarıyla, gelenekleriyle ve işleriyle gerçekten sürdürülebilir olmaya yönelik uygulamalarını iyileştirmeye ihtiyaç duyan birçok organik paydaş bulunmaktadır (Arbenz vd., 2016, s. 201). Organik pazar sürekli büyüme eğiliminde olan bir pazar konumuna gelmiştir. 2016 yılı itibari ile pazar büyüklüğü 82 milyar dolar civarındadır. 2018 yılı itibariyle pazar büyüklüğünün 100 milyar doları aşacağı öngörülmektedir (FIBL Research Institute of Organic Agriculture

Page, www.fibl.org/en/themes/organic-farming-statistics.html, Erişim Tarihi: 22 Şubat 2018). Tüm bu başarılar tartışmasız organik üretimi ve tüketimi etkilediyse de sertifikalı organik tarım, dünya üzerindeki tarım arazilerinin %1'ine bile ulaşmamıştır. Bu nedenle değişim gereksinimi kaçınılmaz olmuştur.

Öngörülen reformlar yalnızca sorunlar için değil, aynı zamanda organik üretimin, küresel sürdürülebilirlik konularına, bir yaklaşım olarak hizmet etmesi için gereken büyük bir fırsat niteliğindedir. Gezegeni canlı topraklar olarak, çiftlikleri organizmalar olarak ve kendine güvenen çiftçileri yönetici olarak yetiştiren entegre ekosistemler geliştirmek, işleyiciler ve tüccarları sosyal girişimciler olarak yetiştirmek, insanlık ve gezegenimiz için en uygun alternatiftir. 2010'da Almanya'nın Schleswig Holstein kentinde çiftçiler bir araya gelerek "*Organik Tarımın D-Evrimi- Organik 3.0*" başlıklı bir tartışma konusu belirlemiştir. Organik 3.0 fikri ilk kez bu şekilde ortaya çıkmıştır. O zaman katılımcı çiftçiler fikirlerinin, birçok düşünce kuruluşuna, organik ticaret fuarlarına (örneğin Biofach ve IFOAM'un konferansları) ve diğer organik paydaşlara ilham veren küresel bir tartışmaya nasıl dönüşeceğini hayal bile edememişlerdi. 21 örgüt organik bir düşünce kuruluşu olan Sürdürülebilir Organik Tarım Aksiyon Ağı'nın (SOAAN) öncülüğünü üstlenmiş ve tartışmayı yapılandırmıştır. SOAAN sonuçlarını teslim etmiş ve ilk fikirleri 2015'te yayınlanmıştır (Arbenz vd., 2016, s. 201). 2014 yılında IFOAM tarafından İstanbul'da gerçekleştirilen Dünya Organik Kongresinde "*Organik 3.0*" konusu tartışmaya açılmıştır. 2017 yılında Hindistan'da gerçekleştirilen Dünya Organik Kongresinin ana teması "*Organik 3.0*" olarak belirlenmiş ve 180'in üzerinde ülkeden gelen katılımcılar ile Organik 3.0 konusu tartışılmıştır.

2. ORGANİK 3.0

Organik 3.0 yaklaşımı bu çalışmanın temeli oluşturan ana amaçlardan biridir. Organik üretimin, gelecekte insanların yüz yüze kalacağı problemlerin üstesinden gelmesi için, ne yapılmalı sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu konu iki zaman boyutu ile değerlendirilebilir; ilki 2050' ye kadar gelecek 35 yıl ve ikincisi, 2050'den 2100'e kadar olan zaman. 2050'de yaklaşık 9 milyar insan ve kişi başına 1 ha tarım arazisine sahip olunacağı öngörülmektedir. 2100'de 11 milyar insan ve kişi başına sadece 0,7 ha arazi olacağı düşünülmektedir. Bu tartışma ve zorluk geleneksel tarımla aynıdır (Rahmann, 2017, s. 30-31).

2.1. Organik 3.0 ve Amacı

Organik 3.0'ın genel amacı, sürdürülebilir tarım sistemleri ve organik ilkelere dayanan pazarlar, yenilik kültürü, en iyi uygulamaya yönelik aşamalı iyileştirme, şeffaflık, kapsamlı iş birliği, bütünsel olarak sistemlerin izlenmesi ve gerçek değer fiyatlandırmasıdır. Organik tarım, gerçekten sürdürülebilir tarım için bir deniz feneri niteliğindedir. Organik 3.0; ekoloji, ekonomi, toplum, kültür ve hesap verebilirliği yerel ve bölgesel bağlamda bütünselleştiren modern, yenilikçi bir tarım sistemi olarak katılım seçeneklerini genişletmekte ve organik olarak konumlandırmaktadır. Kaynakların yenilenmesi, üretim sorumluluğu, tüketimin yeterliliği, insani değerlerin ve alışkanlıkların etik ve düşünsel gelişimi, toplumsal gelişmeyi sağlayabilecek yeni ve organik bir

kültürün oluşturulmasına yol açan kavramdır. Organik 3.0'ın çekirdeği; ürünlerin ve üretim öykülerinin, organik tarımın çoklu faydaları ile bir yapı inşa etmesi ve üreticiler arasındaki canlı ilişkilerdir (Arbenz vd., 2016, s. 201). Kısaca organik 3.0, tüm sorunların kaynağına inip doğal dengeyi sağlamayı hedeflemektedir.

2.2. Organik 3.0 ve Temel Özellikleri

Organik 3.0; daha iddialı, ortak hedeflere yönelik gözden geçirilmiş bir anlayışı konumlandırır. Bu nedenle organik hareketin içindeki ve dışındaki paydaşların düşünce ve tutumları, değerleri ve stratejik planları üzerine odaklanmaktadır. Organik 3.0, “daha fazla ve daha iyi” yaklaşımıyla yalnızca sınırlı bir organik niş için değil, aynı zamanda tüm ülkelerin toplumlarının ayrılmaz bir parçası olarak, güvenilirliği arttırmayı hedeflemektedir. Bu strateji, dünya çapında birçok hükümet düzenlemesinde ve IFOAM standartlarının amaçlarında açıkça tanımlanmış asgari gereklilikleri gerektirmektedir (Arbenz vd., 2016, s. 202) ve böylece organik 2.0'ın standartlarından vazgeçmeden daha iyiye geçişi hedeflemektedir. Bu kapsamda organik 3.0'ın temel özelliklerini kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir.

1- Yenilik Kültürü: Çevresel konularda yirmi birinci yüzyılın zorluklarını tümüyle ele alabilmek için sosyal, ekolojik ve teknolojik yeniliklerin bir kombinasyonu şarttır. Organik tarım, uygun olmayan yeni teknoloji tarafından bozulan ya da muhafazakâr düşünce tarafından yönetilen bir tarım sistemi değildir. Daha ziyade organik 3.0, gezegenin yüzleştiği önemli sosyal ve çevresel sorunları çözmek için önemli değişiklikler getiren kavramları daha fazla insana ulaştıracak bir anlayıştır. İlk öncelik, bugün çok düşük oranlarda olan, çiftçilerin organik üretim yapan çiftçiye dönüşümünü artırmak için uygulanacak yeniliklerdir ve ekosistemin canlılığını muhafaza ederken tarlalardan elde edilen gelirlerin artırılmasıdır. Organik çiftçiler; tarımsal zorluklarını, özellikle döllenme, zararlılar, hayvan sağlığı veya yabancı ot problemlerini çözmek için sentetik girdiler (GDO'lu olanlar da dahil) gibi hızlı ve sürdürülemez teknolojileri kullanma seçenekleri olmadığı için, bu konuda cevaplara ihtiyaç duymaktadırlar. Belli pratik araçlar, örneğin gıda dengesini sağlamak için yapılan testler, çiftçilerin sürekli olarak iyi verim sağlayabileceği hem ekolojik hem fonksiyonel izleme teknikleri ile, haşere ve hastalıklara yönelik yapılan testler yaygın bir uygulama haline gelecektir. Çiftçiler, girdileri yoğunlaştırmak yerine biyolojik süreçleri yoğunlaştırmaya başlayacaklardır (Arbenz vd., 2016, s.202). Böylece organik çiftçilerinin yüzleştiği sorunlara net cevaplar getirilmesi hedeflenmektedir.

2- En İyi Uygulamaya Yönelik Sürekli İyileştirme: Organik 2.0'ın çekirdeği olan özel standartlara ve hükümet düzenlemelerine dayanan sertifikasyon gereksinimleri artık en önemli odak noktası olmayacaktır. Bununla birlikte, standartlar yine de minimum şartları belirleyecek ve katılımcı revizyon süreçlerine sahip olacaklardır. Hükümet düzenlemelerinde örneğin üretimi arttırmak için özel bir niyet yoktur. Bununla birlikte, standartlar organik tarımın bütünsel doğasını güçlendirmek için sonuç odaklılık ve sürdürülebilirlik boyutlarının ihmal edilen boyutlarını ele alabilir. Ayrıca paydaşların organik üretim sürecinde gösterdikleri bireysel ilerlemeleri takip edebilmek için araçlar entegre edilmesi, sürekli iyileştirme amacını kolaylaştırıcı bir rol oynayabilir. Çiftçiler,

işleyiciler ve tüccarlar, gelişmelerini yıldan yıla göstermek ve kendi operasyonlarını kıyaslamak için uygun bir araç kullanacaklardır. Şeffaf bir şekilde kendini değerlendirme veya üçüncü kişi değerlendirmeleri, tüketici, müşteri ve hükümet güvenini oluşturacaktır (Arbenz vd., 2016, s.203). En iyi uygulamaların geliştirilmesi, standartların sürekli iyileştirilmesi ile yenilik kültürü desteklenmektedir.

3- Şeffaflık ve Bütünlük Sağlamak İçin Yollar: Değer zincirinde ve ilişkili tüm ilişkilerde daha fazla şeffaflık, olası çıkar çatışmalarının daha kolay ortaya çıkmasına yardımcı olur. Organik 3.0 iletişim sistemleri, tarafların endişelerini tespit etmelerini ve bunları çözmelerini sağlayacaktır (Arbenz vd., 2016, s.204). Bu bağlamda modern iletişim sistemleri kullanılması planlanmaktadır.

Bütüncül tarım; dış endüstriyel girdi, yüksek maliyet, borçlanma risklerinden ziyade; yerel bilgelik içerir. Kırsal kesimde önemli ölçüde daha yüksek istihdam olanakları yaratabilir, böylece kırsal alanlardan kentsel alanlara göçü durdurabilir ve tersine çevirebilir (Mansata, 2016, s. 94). Bu şekilde tarımsal bütünlüğün sağlanması hedeflenmiştir.

4- Daha Geniş Sürdürülebilir Çıkarlar: Organik üretim, gerçek sürdürülebilirliği sağlamak, başkalarıyla ortak bir yolculuk yapmak, farklılıklara saygı duymak ve çeşitlilikle çalışmak için bir mekanizma haline gelmektedir. Bunu başarmak, kanıt dayalı bulgular yoluyla organik uygulamaların ve sistemlerin faydalarını ispatlamak ve başkalarına sistemlerinde bu tür uygulamaları uygulamak için yardım etmek anlamını taşımaktadır (Arbenz vd., 2016, s.204).

Geçmiş ya da gelecekte olsun, sürdürülebilir tarımın tüm sistemleri, çeşitlilik ve karşılıklılığın uzun ömürlü prensipleri temelinde çalışır. İki ilke bağımsız değil, birbiriyle ilişkilidir. Sürdürülebilirlik ve çeşitlilik ekolojik olarak bağlantılıdır, çünkü çeşitlilik, sistemin herhangi bir kısmına ekolojik rahatsızlığı iyileştirebilen etkileşimlerin çokluğunu sunmaktadır (Shiva, 2012, s.147).

5- Çiftlikten Nihai Tüketiciye Güçlendirme: Organik tarım, çiftlik temelli olmakla birlikte ürünlerin işlenmesi ve ticaretle de uğraşmaktadır. Gelişmelerin en büyük etkeni olan tüketicilerle müttefiktir. Organik 3.0 zinciri sisteme, sertifikalı ürüne, sürdürülebilirlik boyutlarına hitap eden bir yaşam şekline dönüştürür. Böyle bir yeniden konumlandırma, tüm değer zinciri boyunca gerçek ortaklıklar gerektirmektedir. Zor ekolojik, ekonomik ya da yönetim ortamlarındaki küçük aile çiftlikleri, yaşamsal ücretlerinin ödenmesini hak eden tarım işçileri ya da aileleri için geçim kaynaklarının temin edilmesi yükünü taşıyan kadınlar gibi dezavantajlı paydaşların güçlenmesini gerektirmektedir (Arbenz vd., 2016, s. 205). Kısaca organik 3.0 ile tüm paydaşlar için adil koşulların sağlanmasını amaçlamaktadır.

6- Gerçek Değer ve Maliyet: Değer zinciri boyunca makul fiyatlar oluşmalıdır. Organik 3.0 üreticilerinin fiyatın belirlenmesi konusunda, tüm tedarik süreci boyunca, en önemli bileşen olması gerekmektedir. Çiftçilerin, işleyicilerin ve tüccarların doğru şeyi yapması ve tüketicilerin daha iyi seçimler yapabilmesi ekonomik açıdan uygulanabilir

olmalıdır. Pozitif ve negatif dışsallıklar fiyata yansımazsa, kaçınılmaz olarak pazarda fiyat dengesi oluşmamakta, tüketici gerçek değeri anlayamamakta ve uygun seçimler yapamamaktadır. Çevreye, biyolojik çeşitliliğe, insan sağlığına, topluma ve herhangi bir üretim sisteminin ve tarım yönteminin kültürüne yapılan maliyetler ve faydalar daha açık bir şekilde hesaplanmalıdır (Arbenz vd., 2016, s. 205).

GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

Organik 1.0 ile başlayan ve organik 2.0 ile gelişen organik üretim sektörü sürekli olarak kendini geliştirme ve iyileştirme yolundadır. Bu nedenle düzenli aralıklarla tüm paydaşların katılımı ile kongreler düzenlenmekte, yayımlar titizlikle ele alınmaktadır. Organik 2.0 sürecinin sonucunda geline nokta organik üretimin paydaşları kendilerini temize çekme ihtiyacı hissetmiş ve organik 3.0 süreci başlamıştır. Organik 3.0 süreci ile küresel ölçekte bir yenilenme ve büyüme hareketi planlanmaktadır. Yapılan hataların ve eksiklerin giderilmesi, toplumsal katılımlı bir sürecin başlatılması hedeflenmektedir. Organik üretimin tüm canlılığın, gezegenin geleceği için vazgeçilmez olduğu konusunda bilinçlenme sürecinin hızlandırılması amaçlanmaktadır.

İnsan ilişkilerinde tarım ve bahçeciliğin yeri nedir sorusuna insanoğlunun ihtiyaç duyduğu temeller bağlamında cevap verirsek; önem sırasına göre hava, su, yiyecek, sıcaklık ve barınaktır. Hava olmadan, insan ömrü ancak birkaç dakika sürer; su olmadan sadece birkaç gün, gıda olmadan, insan vücudunun sadece birkaç hafta hayatta kalması mümkündür. Büyük ölçüde kendi iç ısıımızın en iyi şekilde kullanılmasını sağlayarak sıcaklık faktörünü kontrol edebiliriz. Genellikle konut sorunu olarak tanımlanan ve en çok para ödenen barınma sorunu, bu beş unsurun en önemsizidir (Howard, 2016, s. 291-292). Organik tarımın temelinde insan bulunmaktadır. Doğal dengeyi koruyarak insan ihtiyaçları için en uygun çözümü sağlamak üzere Organik 3.0 prensipleri üzerinde çalışılmaktadır.

Fukuoka; insan ve doğa arasında sarsılmaz bir bağ olduğu düşüncesinden yola çıkarak; insanların doğal yiyecekleri reddettiklerinde ve bunun yerine rafine yiyecekler aldıklarında, toplumun kendi yıkımına yol açtığını söyler. Çünkü bu tür yiyecekler gerçek kültürün ürünü değildir. Yemek hayattır ve yaşam doğadan uzaklaşmamalıdır (Fukuoka, 2017, s. 138). Böylece organik 3.0 ile gerçek kültürün ürünlerinin ortaya çıkması amaçlanmaktadır.

Organik 3.0, açlık, eşitsizlik, enerji tüketimi, kirlilik, iklim değişikliği, biyoçeşitlilik kaybı ve doğal kaynakların tükenmesi gibi küresel konulara çözüm üreten iyi bir güç olmalıdır. Gerçekten sürdürülebilir bir tarımın olumlu, çok yönlü çevresel, sosyal ve ekonomik faydaları dünyanın büyük sorunlarının çoğuna çözüm üretebilir. Eğer ana akım tarım gerçek anlamda sürdürülebilir uygulamaları benimserse, sertifikalı organik tarıma olan ihtiyaç ortadan kalkacaktır. Şimdiye kadar, organik üretimin bu çözümleri küresel ölçekte katkıda bulunacak kadar kapsamlı değildi (Arbenz vd., 2016, s. 206). Organik 3.0 konsepti, yukarıda bahsedilen konular üzerinde olumlu etkileri olan organik modern, yenilikçi bir sistemi konumlandırarak köklü değişiklikler amaçlamaktadır.

Çalışmanın sınırlılıkları açısından; Organik 3.0, çok yeni bir süreç olduğu için bu konu hakkında yeterli yayım henüz yapılmamıştır. Kısıtlı sayıda yapılmış yayımlardan faydalanarak Organik 3.0 süreci anlatılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle literatürde konuya dikkat çekmek için kavramsal bir çalışma yapılmıştır. Organik üretim ile ilgilenen kesim/kesimlere organik 3.0 konusundaki düşünce ve uygulamalarını öğrenmek amacıyla uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Yine aynı şekilde organik 3.0 sürecinin uygulama aşamaları, devletlerin uygulama yöntemleri, uygulanmaya başladıktan sonra belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığı konusu gelecekte yapılacak çalışmalarda ele alınabilir.

KAYNAKÇA

- Arbenz, Marcus; Gould, David; Stopes, Christopher, Organic 3.0 - The Vision Of The Global Organic Movement And The Need For Scientific Support, Organic Agriculture Journal Of The International Society Of Organic Agriculture Research, Vol. 07, No.03, Eylül 2016, S.199-07.
- Building a world of resilient communities Page, <http://www.resilience.org/stories/2014-02-25/bhaskar-save-the-gandhi-of-natural-farming>, (Erişim Tarihi: 3 Mart 2018).
- FIBL Research Institute of Organic Agriculture Page, www.fibl.org/en/themes/organic-farming-statistics.html, (Erişim Tarihi: 22 Şubat 2018).
- Fukuoka Masanobu, The One-Straw Revolution, (First Impression 1978), Other India Press, India, 2017.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Sayfası, www.tarim.gov.tr/konular/bitkisel-uretim/organik-tarim/genel-bilgiler, (Erişim Tarihi: 17 Mart 2018).
- Heckman J. R., A History Of Organic Farming: Transitions From Sir Albert Howard's War In The Soil To USDA National Organic Program, Renewable Agriculture And Food Systems, Vol: 21, No:03, Eylül 2006, S.143- 50.
- Howard, Sir Albert, The Soil And Health, A Study Of Organic Agriculture, (First Impression 1947), Banyan Tree, India, 2013.
- Lady Eve Balfour, Pioneer Organic Farmer, Founder Of The Soil Association Page, www.ladyevebalfour.org, (Erişim Tarihi:1 Şubat 2018).
- Mansata, Bharat, The Great Agriculturel Challenge, Veteran Natural Farmer, Bhaskar Save's Open Letters To M.S. Swaminathan, National Commission On Farmers, (First Impression 2008), Earthcare Books, India, 2016.
- Masanobu Fukuoka's book Page by Larry Corn, www.onestrawrevolution.net/one_straw_revolution/massanobu_fukuoka.html, (Erişim Tarihi: 05 Şubat 2018).
- Özbağ, Başak, Canan, Türkiye'de Organik Tarımın Ekonomik Analizi, (Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2010).
- Rahmann, Gerold , Going Towards Organic 3.0, NJF Seminar 495- 4th Organic Conference: Organics For Tomorrow's Food Systems, Finland, Vol.13, No.1, Haziran 2017, s. 30-31.
- Rahmann, Gerold; Zanolı, Raffaele; Ardakani, M. Reza; Von Fragstein, Peter Und Niemscloff; Wenliang, Wu; Bärberi, Paolo; Wivstad, Maria; Boehm, Herwart; Wibe, Atle; Canali, Stefano; Chander, Mahesh; Wahyudi, David; Nuutila, Jaakko Tapani; Den-

gel, Lucas; Erisman, Jan Willem; Galvis-Martinez, Ana C.; Hamm, Ulrich; Kahl, Johannes; Tashi, Sonam; Köpke, Ulrich; Uddin, Nazim ; Kühne, Stefan; Shade, Jessica; Lee, S.B.; Lees, Anne-Kristin; Moos, Jann Hendrik; Neuhof, Daniel; Olowe, Victor; Oppermann, Rainer; Rembiaikowska, Ewa; Riddle, Jim; Rasmussen, Ilse A.; Sohn, Sang Mok; Tadesse, Mekuria; Thatcher, Alan, *Organic Agriculture 3.0 Is Innovation With Research*, *Organic Agriculture Journal Of The International Society Of Organic Agriculture Research*, Vol.07, No.03, Eylül 2016, s. 169-97.

- Shiva, Vandana, *Monocultures Of The Mind, Perspectives On Biodiversity And Biotechnology*, Natraj Publishers, India, 2012.
- Tarım, Gastronomi, Turizm, Sağlık, Kültür, Yaşam Dergisi, www.apelasyon.com/yazi/754-rudolf-steiner-antroposofi-ve-biyolojik-dinamik-tarim, (Erişim Tarihi: 04 Mart 2018)
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, <https://www.ifoam.bio/en/jerome-irving-rodale>, (Erişim Tarihi: 01 Nisan 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, <https://www.ifoam.bio/en/sir-albert-howard>, (Erişim Tarihi: 14 Nisan 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, <https://www.ifoam.bio/en/news/2015/10/26/bhaskar-save-acclaimed-gandhi-natural-farming-has-passed-away>, (Erişim Tarihi: 16 Mart 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, <https://www.ifoam.bio/en/rudolf-steiner>, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, <https://www.ifoam.bio/en/masanobu-fukuoka>, (Erişim Tarihi: 30 Mart 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, www.ifoam.bio/en/organic-landmarks/principles-organic-agriculture, (Erişim Tarihi: 05 Ocak 2018).
- Website of IFOAM- Organics International & Its Action Group, www.ifoam.bio/en/about-us/history, (Erişim Tarihi:13 Mayıs 2018).

